

Naša starost in hrana.

V časopisih beremo dostikrat o ljudeh, ki so baje stari dosti nad 100 let. Če pa začne kdo take redke slučaje preiskovati nekoliko bolj natanko, se navadno izkaže, da je stvar zelo pretirana, kar je tudi razumljivo. Starim ljudem spomin rad opeša, mladi ljudje pa imajo stare ljudi običajno za precej starejše kakor so res.

Leta 1904 je poročal neki ruski list čisto resno, da je umrla neka Helena Abolva v visoki starosti 180 let. Neki drugi ruski list je zopet poročal l. 1926 o nekem kmetu Ivanu Tretja iz Rostova, da je star najmanj 138 let. Tudi Ogri imajo »velikega« stoletnika, kajti kmet Peter Zortay je umrl leta 1734, star 185 let. Francoski pisatelj Henry Barbusse pa piše v svojem potopisu o Rusiji, da je naletel v Georgiji na nekega Nikolaja Andrejeviča Šopkovskega, ki je bil že nad 142 let star.

Posebno slaven mož pa je bil Anglež Tomaž Parr, ki je umrl leta 1635 v starosti 152 let. Ko je bil Parr baje star 120 let, se je še oženil in dobil celo sinčka. Ko je pa umrl, je njegovo truplo pregledal znameniti učenjak Harvey (ki je odkril obtok krvi v telesu) in ta je ugotovil, da je bil Parr še čisto dobro ohranjen, samo možgani so mu nekoliko opešali. O starosti Parra ni nihče dvomil, dokler se i začel zanj zanimati učeni angleški knjižničar Thoms, ki je leta 1873 dognal, da je bil Parr star komaj dobrih 100 let. John Bailey pa je napisal leta 1883 knjigo o starih »modernih Metuzalemih«. V tej knjigi je naštel okoli 12 oseb, o katerih se je dalo z listinami dokazati, da so bile res nad 100 leti stare. Pa tudi o vzrokih starosti piše Bailey in pravi, da mora človek, ki hoče doseči 100 let, prvič biti že rojen za to, potem mora dobro prebavljati in telesno in duševno delati.

Leta 1899 je sestavil statistiko starcev predsednik društva zavarovalnih statistikov Young. V svoji razpravi o starih

je omenil 30 slučajev nad 100 let starih ljudi; najstarejši je bil star 111 let.

Pred 29 leti je trdil znani prof. Mečnikov, da bi se dalo človeško življenje podaljšati na 120 let, če bi ljudje pravilno živeli. Po njegovem mnenju dosežejo najvišjo starost ljudje, ki se hranijo v glavnem z mlekom in navaja dva slučaja, o katerih je ugotovil, da živita le ob kruhu in mleku, oziroma ob siru in kozjem mleku. Posebno pa je priporočil Mečnikov jogurt, kakor ga uživajo Bolgari, kjer je baje silno dosti stoletnikov. Pripomniti pa je treba, da na Balkanu rojstne listine navadno niso posebno natančne ali pa jih sploh ni.

Stoletniki, o katerih je dokazano, da so res dočakali 100 let, so živeli zelo različno. Eni so kadili, drugi ne: eno so veliko delali, drugi so lenarili itd. Zato pa zaenkrat še nimamo prav nobenega sigurnega sredstva, da si podaljšamo življenje. Mi vemo le to, da je povprečna človeška starost danes višja kot je bila nekdanj, ker živimo danes vendar v dosti bolj zdravih razmerah kot so živeli naši predniki, pa tudi za zdravje otrok je mnogo bolj poskrbljeno kot nekdanj, in mogoče je ravno negovanje mladih teles najboljšo sredstvo za podaljšanje življenja.

*

Ob 25 letnici Prosvetne zveze

V četrtek, 26. novembra, je bil v Mariboru občni zbor Prosvetne zveze. Predsednik g. dr. Hohnjec je imel ob tej priliki govor, iz katerega povzamemo sledeče:

»Ciceron, slavni rmski pisatelj in najslavnejši govornik svojega naroda, je v svojih »Tuskulanskih razgovorih« zapisal te besede: »Kakor njiva, naj si bo še tako rodovitna,

brez obdelovanja ne more biti plodonosna, tako tudi ne duh brez pouka in izobrazbe.« Naša prosvetna organizacija obdeluje duševno njivo našega naroda. Rodovitna je ta njiva in obeta obilno najlepšega plodu. Treba pa jo je obdelovati. Brez stalnega, smotrenega obdelovanja in negovanja bo na njej rastle več ljujke nego pšenice. Dolgo vrsto let že vrši naša prosvetna organizacija to delo, sejajoč v brazde duha našega naroda kleno zrnje pouka ter izobrazbe.

Leta 1903 je bil osnovan štajerski pomožni odbor Slovenske krščansko-socialne zveze, tri leta kasneje, in sicer dne 29. novembra 1906 — čez tri dni bo preteklo celih 25 let — je pa bila ustanovljena samostojna Slovenska kršč. socialna zveza za Štajersko. Ustanovnemu zboru v Mariboru je predsedoval veliki politični, gospodarski in prosvetni organizator slovenskega ljudstva dr. Janez Ev. Krek, podpredsednik je bil šentpeterski župnik Matej Štrakl, zapisnikar pa svetomagdalenski kaplan Vinko Žolgar. Vsi ti trije sejalci prosvete in kulture med ljudstvom že uživajo plačilo za svoje delo pri božjem Sejalcu. Področje naše prosvetne dejavnosti je bil slovenski narod. Narod je živ organizem. Da organizem živi, mu je potrebna hrana, ki jo sprejema vase in si jo prisnavlja. Obstoj, rast in napredek organizma je odvisen od tega, ali in kakšna hrana se mu daje. Nezadostna hrana povzroča nezadovoljanje in propadanje organskega življenja, slaba, nezdrava hrana po organizem slabi in zastruplja. Še bolj ko posameznik, živi narod od duševne hrane. Puščati široke plasti ljudstva brez izobrazbe je isto, kakor mnogoštevilnemu in raznolikemu staničju organskega bitja odtegovati potrebno hranivo. Mrtvilo je nujna posledica. Zbirati ljudi v društvih, ki niso krščanska, dajati jim duševno hrano iz nekrščanskih knjg in časnikov, ali more to v duši naroda roditi drug učinek, ko medljenje in zastrupljenje?! Naša društva so nudila ljudstvu samo krepko, zdravo hrano, koje poglavitna snov je vzeta iz nauka Onega, ki je rekel o sebi: »Jaz sem pot, resnica in življenje.« Naša posebna skrb je vedno bila posvečena tistemu staničju, ki se iz njega naš ljudski organizem neprestano obnavlja in pomlaja, to je mladini. Kako intenzivno in uspešno

Mu ne ugaja.

Slikar: »No, Mihec, ali ti ugajajo moje slike?«

Mihec: »Ne posebno, veste, ker pod njimi ni nič napisano, da bi se mogel smejeti.«

O te tujke!

Neki župan je izpopolnil v poselski knjižnici služkinje, ki je služila na kmetih. opazko: »Služi kot legitimacija...« takole: »Ne služi kot legitimacija, marveč kot kravja dekla.«

Udana v božjo voljo.

»Kakor slišim, se boš te še enkrat poročil, dasiravno ste že štiri može pokopali!«

»Zakaj pa ne? Dokler jih Bog jemlje, jih bom jaz tudi!«

dasi se ga je bila lotila, koga se še ni doteknila. Ali in kdaj prime s strašno roko še te?

Kakor groza smrtne obsodbe je viselo nad vsemi. Zato ni bilo slišati v množici veselega smeha, kakor ob nedeljskih jutrih v prejšnjih časih, ne brezskrbnega kramljanja in govorjenja. Pogovarjali so se pridušeno, polni skrbi. Iz oči je gledal nemir, strah pred nevidno nesrečo, ki preži vsepovsodi krog njih.

Domov se ni nikomur mudilo. Kaj bi doma? Ko pa žalost pri mizi sedi, žalost iz vseh kotov strmi, groza venomer gor in dol po sobi stopa. Prijetneje je tukaj, v bližini posvečenega kraja. Varnejšega se čuti človek v veliki množici.

Aron se je s težavo prerival med ljudmi proti samostanskim vratom. Nekateri so ga mirno pustili dalje, ne meneč se zanj; drugi so se mu na tihem čudili, kako ves izpremenjen, čudno postaran je danes; poznali so ga daleč naokoli, ker je z vsemi kupčeval. Tretji, zlasti mladež, so se mu nalašč na pot postavljali, ga od leve in desne suvali, pa se hlinili, da ga niti opazili niso. Četrti so ga nagovarjali.

»O, gospod Aron, danes ne bo kupčije.«

»Saj gospodu Aronu ni za kupčijo,« se je rogal postaven kmetski fant. »K sv. maši pojde.«

»Zdaj bo posebej zanj, za žida. Za nas je že bila.«

A Aron se ni zmenil za roganja: niti slišal ga ni.

Z obema rokama je odrival ljudi in si delal pot proti samostanski porti.

Ze je bil pri nji, že je dvignil roko, da bi pozvonil, kar so se težka vrata počasi odprla in se je na pragu pojavil oče gvardian.

Aron je zastrmel vanj. Saj to pred njim ni bil tisti krepki, navzlic šestdesetim letom ves mladostni mož, kakršnega je bil videl še pred kratkim. Obledela, precej upadla lica, globoko ležeče oči, neme in vendar tako zgovorne priče prečutih noči, napora in dela brez odpočitka, nekoliko osiveli lasje so ga delali za leta starejšega.

A prav to je zbudilo židu ne samo večje spoštovanje, ampak tudi večje zaupanje.

»Milostni gospod«, je izpregovoril hlastno, »ponižno vas prosim, pošljite z menoj patra Bernardina. Hčerka Rahela ga želi in prosi zanj. Umira...«

V zadušenem joku se mu je glas prelomil.

»Ni mogoče, gospod Izerlin. Glejte, prihajam ljudem naznanit: Vsemogočni je brata Bernardina pravkar k sebi poklical.«

Ljudje v bližini porte, ki so žalostno sporočilo slišali, so se nemirno zgenili. Nekaj žensk je zaihtelo. Tedaj se je iz zvonika oglasil mrliški zvonček. Nastala je po vsem trgu za trenotek tišina. Nato je zašumelo: vprašanja, odgovori, globoki zdihi, politih ohtenice.

je bilo naše delo, dokazuje naša društvena statistika, ki je na poslednjem občnem zboru pred svetovno vojno dne 3. aprila 1914 izkazala 167 izobraževalnih društev in njim pridruženih 138 mladinskih zvez in sicer 61 mladinskih, 77 pa dekliških.

Vse organsko življenje se vrši v znamenju velike težnje samoohrane in samohrane. Naša prosvetna organizacija je to velevažno težnjo našega narodnega organizma podpirala, jačila in hrabrila. K temu nas je silil nemško nacionalni imperializem, ki je hotel zagospodovati nad našo zemljo ter ji vzel slovenski značaj, našemu ljudstvu pa slovensko dušo. Roko v roki z oficijelno državno politiko je šla privatna ponemčevalna inicijativa, ki je bila organizirana v nemškem Schulvereinu in v Südmarki. Na severni meji našega jezikovnega ozemlja je bila nevarnost največja. Z denarjem nismo mogli paralizirati nemško-nacionalnih nakan, ker ga nismo imeli. Dalj pa smo slovenskim rodbinam na meji in osobito naši mladini v roke drugo orožje, da so z njim branili naše slovenstvo, in to je uma svetli meč. Kdor se je moral boriti za narodne in verske svetinje, ta jih bolj vzljubi nego tisti, ki se zanje ni nikdar bojeval ter ni za nje ničesar žrtvoval. V tej borbi, ki je bila od naše strani res kulturna borba, se je naša ljubezen do naše zemlje in našega slovenstva poglobila ter ojeklenila, da ne bo nikdar popustila.

Naša prosvetna organizacija, ki se od občnega zbora dne 6. decembra 1923 imenuje Prosvetna zveza, more ob svoji 25letnici gledati z zadovoljstvom in zavestjo storjene dolžnosti na bogate plodove svojega dela med našim narodom. Kar sem rekel na prvem občnem zboru naše organizacije po prevratu (30. aprila 1919), morem ponoviti danes: »Glede na ljudsko izobrazbo stojimo v vrsti slovanskih narodov na čelu prvi za Čehi. Najmanjši narod med Slovani, pa med prvimi in najmočnejšimi vsled duševne potence in ljudske izobrazbe. To čast našemu narodu ohraniti med njegovimi brati v ujedinjeni naši jugoslovanski državi, bodi naša skrb, kateri z veseljem in požrtvovalnostjo posvetimo svoje sile in svoje delo. Naša izobrazba — naš ponos in naša moč!«

Naši cilji so isti, kakor smo jih začrtali že pred 25 leti v lepi dobi našega prosvetnega idealizma. Idej nam ni treba spreminjati, metode pa je treba prilagoditi razmeram. Nekdaj je mladina sama prihajala k nam. Sedaj pa moramo hoditi po njo. Po njo hodijo dandanes razni ljudje ter jo vabijo k sebi v imenu zvenečih gesel in fraz. Mi pa hodimo po mladino v imenu naših krščanskih in narodnih idej, ki jih je naše ljudstvo vedno smatralo kot svoje najdragocenejše svetinje. Mi hodimo po mladino pod zastavo in zaščito onega velikega našega prosvetitelja, ki je mladini v pouk, probujo in bodrilo največ pisal, govoril in delal, to je: škofa Slomškega. S 24. septembrom se je začelo 70. leto, odkar je umrl veliki naš narodni buditelj in učitelj. Naj bo prosvetno delo med našim narodom v bodočem letu posvečeno proslavi Slomškovega spomina ter obnovitvi Slomškovih idej in Slomškove ljubezni. Tako bomo tudi najlepše služili veliki naši narodni težnji po Slomškovi beatifikaciji (proglasitvi za blaženega)!«

Iz poročil, ki so bila podana na obč. zboru, se je odražala jasna slika o razmahu naše prosvetne organizacije ter društev in zvez, ki je iz njih sestavljena. V Zvezi je včlanjenih 197 društev — za 4 več ko v prejšnji poslovni dobi — in v posameznih društvi deluje 282 odsekov. Knjižnic je 154 s približno 54.000 knjigami. Da bi se smisel za lepo knjigo med našim ljudstvom poglobil, je Zveza priredila poseben knjižničarski tečaj, ki ga je obiskovalo 83 knjižničarjev. Prav lepo napreduje naša centralna knjižnica v Mariboru, ki si je v pretekli poslovni dobi nabavila 1165 novih knjig v vrednosti 39.575 Din ter je v celoti izposodila 12.052 knjig.

Na predlog žup. Sokliča je bil izvoljen naslednji odbor: dr. Josip Hohnjec, predsednik; dr. Josip Jeraj, dr. Franc Vatovec, dr. Franc Sušnik, Marko Kranjc, Al. Kaučič, Joško Maležič, Jože Stabej in prof. Potokar, odborniki; namestniki so: Franc Kolenc, urednik; mons. Ivan Vreže, dekan Gomilšek, ravnatelj Franc Hrastelj, prof. Cajnkar, prof. Rihter in Mirko Geratič; pregledniki računov: stolni kanonik dr. Jožef Mirt, ravnatelj dr. Kovačec in prof. Živortnik; v razsodišče pa pridejo: dr. Anton

Jerovšek, dr. Leskovar, dr. Juvan, dr. Vebler in ravnatelj Barle.

*

St. Peter pri Mariboru. Naši fantje imajo na praznik Brezmadežne, to je dne 8. decembra, svoj praznik. Zjutraj se udeležijo službe božje in pristopijo k mizi Gospodovi. Popoldne po večernicah pa imajo sestanek v samostanski šoli, h kateremu so uljudno vabljeni tudi stariši! Nastopi tudi tamburaški zbor. — Prosv. društvo je dobilo zopet dokaj novih knjig. Prijatelji lepe knjige in dobrega čtiva, poslužite se društvene knjižnice. Knjižničar posluje vsako nedeljo in praznik po pozni službi božji in popoldne po večernicah.

St. Peter pri Mariboru. V nedeljo dne 6. decembra priredi fantovski krožek prosvetnega društva »Skala« pri g. Sandeju Miklavžev večer. Začetek ob petih popoldne. Prijatelji ste vabljeni!

*

Skrivnost pariških katakomb.

V Parizu so doživeli zadnje dni slučaj zločina v katakombah (podzemeljski hodnik), ki so razprežene pod celim glavnim mestom Francije. Pariške katakombe so bile v srednjem veku — deloma seveda — peščene jame in kamnolomi. V dobi velike francoske revolucije (1789—95) so bile pariške katakombe zatočišče za tolovaje in politične preganjance. Pozneje so uporabljali podzemeljske hodnike za napeljavo vodovodov, izpeljavo kanalizacije in v 20. stoletju brzijo tod vlaki podzemeljske železnice. Danes je mogoč ogled le enega dela pariških katakomb. V teh so shranjena okostja raznih opuščenih pokopališč. Tukaj počivajo ostanki 7 milijonov rajnih.

Te dni se je podal predpoldne v katakombe uradnik na običajni pregled, — predno so spustili v prostore tujce, in je zadel na človeško truplo. Bil je lep obleden možki, ki je bil očitno umorjen

Žid pa je pal pred meniha na kolena. Za rob talarja ga je pograbil, ga poljubil in strastno prosil: »Umr! Res umr! Recite, da ni res, milostni gospod, recite!«

Tedaj se tudi gvardian ni mogel več premagovati. Na jok mu je trepetal glas, ko je tožil:

»Ko bi ne bilo! O Bog, osmi naš brat!«

Žid si je z rokami zakril lica in na glas stokal: »Umr! O Bog Abrahamov, res umr! Umr! prav zdaj, ko bi bil meni tako potreben! O, sedaj vem, da mojemu detetu ni več rešitve. In kaj naj počnem potem jaz, jaz najbednejši vseh ljudi?«

Ves šum naokoli je prevpil njegov visoki, tožeči glas.

Pater se je poln usmiljenja sklonil k nesrečnemu možu. Ljubeče in nežno ga je skušal dvigniti.

»Vstanite, gospod Izerlin! Ker pater Bernardin ne more, vas spremim jaz domov. Ni tako daleč.«

»Domov? . . . O Rahela, ti najboljša vseh hčera, ne morem ti izpolniti želje. In ti umrješ. — Čemu mi bo sedaj moje zlato, moje bogastvo? Ko pa z njim niti tebe rešiti ne morem!«

»Upajmo, da vam ozdravi«, je sočutno tolažil gvardian, vodeč starca skozi množico previdno in skrbeče kakor oče bolnega sina. »Bila je dobra deklica, kakor sem večkrat od ljudi slišal. Ako se ne

motim, sem jo zadnje čase nekaj kratki videl celo pri nas v cerkvi.«

»O milostni gospod«, je hropel žid, »saj je v srcu že vaša, kristjana. K vaši Materi božji moli.«

»Kristjana, pravite?« se je razveselil pater. »A saj ni čudno: z življenjem je tako bila. Zato ji bo Bog milosten in dober.«

Že sta zagledala doli ob koncu ulice Aronovo hišo. A glej, kaj je to? Širom so odprta hišna vrata, gneča žensk stoji pred hišo.

Aron je vzdrltel in prebledel. Tedaj je zagledal ženo Estero: pravkar je stopila na prag, pogledala gor po ulici, kakor bi koga iskala, koga pričakovala. Iskala in pričakovala je pač njega! Ko ga je zagledala, se je naslonila ob podboj vrat in lica z rokami zakrila. Žid in gvardian sta videla, kako so tudi ženske pred hišo oči brisale.

In sta vedela, da je dopolnjeno.

Aron je planil naprej. A že po drugem koraku se je zrušil kakor podžagano drevo. S čelom je udaril ob izhojeno kamenje, da je jeknilo.

»Mrtva! — Mrtva!«

VIII.

Nasičeno soparen večer proti koncu avgusta. Gori na gradu sta stala Dominik in stari kaste-lan Kozma.

Na pošti.

»Ali je kaj zame?« je vprašal Koder na pošti.

»Kako se pišete?« je vprašala poštarica.

»Saj boste že na kuverti brali«, se je odrezal modri Koder.

Šaljivi volilec.

Pri zadnjih volitvah v češko-slovaški državni zbor je neki volilec v severnočeškem mestu Jablonecu vrgel v žaro listek z besedo: »Izajja 41, 24.« — Šli so pogledat v sv. pismo in tam brali na označenem mestu:

»Glejte, vi ste iz nič in vaše delo je iz nič in vas voliti je strahota.«

Dobri governici.

Prvi: »Ko sem se ženil, se je oglašila k be-